

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ – ОГРАНАК САНУ У НИШУ
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ, ФАКУЛТЕТ УМЕТНОСТИ У НИШУ

ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА

БЕСЕДА

НИШ 2022

ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА

БЕСЕДА

**Ниш
2022**

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

808.5(082)

БЕСЕДА : зборник радова са научног симпозијума Традиционална естетска култура 12: беседа / приредили Драган Жунић, Оливера С. Марковић. - Ниш : САНУ, Огранак САНУ у Нишу : Универзитет, Факултет уметности, 2022 (Ниш : Графика Галеб). - 219 стр. : илустр. ; 24 см. - (Традиционална естетска култура ; књ. 12)

На спор. насл. стр.: Oration. - Радови на срп. и бут. језику. - Текст ћир. и лат. - " ... зборник са [дванаестог] симпозијума Традиционална естетска култура 12: беседа, који је одржан 10. новембра 2017. године ..." --> Напомена приређивача. - Тираж 80. - Напомена приређивача: стр. 11-13. - Стр. 15-30: Традиционална естетска култура: Беседа / Драган Жунић. - Напомене и библиографске референце уз радове. - Библиографија уз све радове. - Резимеи на енгл., нем. или срп. језику.

ISBN 978-86-85239-87-8 (САНУ)

а) Реторика -- Зборници

COBISS.SR-ID 106569481

Организацију научног симпозијума и издавање овога зборника суфинансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

**SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
BRANCH IN NIŠ**

UNIVERSITY OF NIŠ, FACULTY OF ARTS IN NIŠ

TRADITIONAL AESTHETIC CULTURE

ORATION

**Proceedings from the scientific symposium
*Traditional aesthetic culture 12: oration***

**Edited by
Dragan Žunić, PhD
Olivera S. Marković, MA**

**Niš
2022**

**СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОГРАНАК САНУ У НИШУ**

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ, ФАКУЛТЕТ УМЕТНОСТИ У НИШУ

ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА

БЕСЕДА

**Зборник радова са научног симпозијума
*Традиционална естетска култура 12: беседа***

**Приредили
др Драган Жунић
мср Оливера С. Марковић**

**Ниш
2022**

Српска академија наука и уметности – Огранак САНУ у Нишу
Универзитет у Нишу, Факултет уметности у Нишу

ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА, књига 12

Традиционална естетска култура

БЕСЕДА

Ниш, 2022.

Приредили:

др **Драган Жунић**

мр **Оливера С. Марковић**

Програмски одбор Симпозијума:

академик **Нинослав Д. Стојадиновић**, председник Огранка САНУ у Нишу

академик **Данило Баста**, Српска академија наука и уметности

дописни члан САНУ **Александар Костић**, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду

др **Сузана Костић**, редовни професор Факултета уметности Универзитета у Нишу

др **Драган Жунић**, редовни професор Факултета уметности Универзитета у Нишу

др **Сретен Петровић**, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, у пензији

др **Недељко Богдановић**, редовни професор Филозофског факултета

Универзитета у Нишу, у пензији, руководилац пројекта у Огранку САНУ у Нишу

др **Дивна Вуксановић**, редовни професор Универзитета уметности у Београду,

председница Естетичког друштва Србије

Секретари Одбора:

Светлана Станојевић

секретар у Центру за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу

мр **Душан Миленковић**

сарадник у Центру за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу

Уредник:

проф. др **Данијела Здравих Михаиловић**

Рецензенти:

проф. др **Љиљана Гавриловић**

проф. др **Дивна Вуксановић**

Издавачи:

Српска академија наука и уметности – Огранак САНУ у Нишу

Универзитет у Нишу, Факултет уметности у Нишу

За издаваче:

дописни члан САНУ **Влада Вељковић**, председник Комисије за руковођење радом Огранка САНУ у Нишу

проф. др **Милена Ињац**, декан Факултета уметности Универзитета у Нишу

Лектура: српски језик – приређивачи

Лектура: енглески језик: **Ивана Ђелић**, Факултет уметности у Нишу

УДК: **Весна Гагић**, библиотека Факултета уметности у Нишу

Дизајн корица: проф. др **Никола Цекић**

Техничка припрема: **Миле Ж. Ранђеловић**, дипл. инж. електронике

Штампа: „Графика Галеб” д.о.о, Ниш

Тираж: 80 примерака

ISBN 978-86-85239-87-8

САДРЖАЈ

НАПОМЕНА ПРИРЕЂИВАЧА	11
EDITORIAL NOTE.....	11
Драган Жунџић.....	15
Предговор	
ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА: БЕСЕДА	
Dragan Žunić.....	15
Foreword	
TRADITIONAL AESTHETIC CULTURE: ORATION	
Сретен Петровић	31
ЕСТЕТСКО И ЛОГИЧКО У БЕСЕДНИШТВУ:	
АРГУМЕНТОВАНО ИЗЛАГАЊЕ И ПРИГОДНО БЕСЕДНИШТВО	
Sreten Petrović	44
AESTHETIC AND LOGICAL IN ORATORY:	
ARGUMENTATIVE PRESENTATION AND EPIDEICTIC ORATORY	
Јован Пејчић	45
ПОВЕСТ, ЕТИКА И ПОЕТИКА ГОВОРНЕ РЕЧИ:	
УМЕТНОСТ И СМИСАО БЕСЕЂЕЊА У СРБА	
Jovan Pejić.....	54
HISTORY, ETHICS AND POETICS OF ORATION:	
THE ART AND MEANING OF ORATORY IN SERBS	
Дамир Смиљанић.....	55
МАГИЈА РЕЧИ:	
ОГЛЕД ИЗ ХЕРМЕНЕУТИЧКЕ ЛОГИКЕ	
Damir Smiljanić	62
ÜBER MAGIE DER WORTE:	
EIN BEITRAG ZUR HERMENEUTISCHEN LOGIK	
Александар М. Петровић	63
БЕСЕДНИШТВО И ТУМАЧЕЊЕ ПОСРЕДОВАЊЕ ЗНАЊА	
КАО КОМУНИКАТИВНА ИЗГРАДЊА УВИДА	
У СВЕТ/Л/У ЕСТЕТИЧКИХ ИСТРАЖИВАЊА	
Aleksandar M. Petrović.....	81
RHETORIC AND INTERPRETATIVE MEDIATION OF A KNOWLEDGE	
AS A COMMUNICATIVE BUILDING OF THE WORLD EVIDENCES	
IN THE AESTHETIC INVESTIGATIONS	
Александар Пешић	83
ГЛАС ИСТИНЕ У СОКРАТОВИМ ГОВОРИМА	
Aleksandar Pešić	92
VOICE OF THE TRUTH IN SOCRATES' SPEECHES	

Александар Прњат	93
<i>SENSUS COMMUNIS:</i> ВИКО У СВЕТЛУ ФИЛОЗОФСКЕ ХЕРМЕНЕУТИКЕ	
Aleksandar Prnjat	102
<i>SENSUS COMMUNIS:</i> VICO IN THE LIGHT OF PHILOSOPHICAL HERMENEUTICS	
Jelena Vojinović-Kostić	103
POLITIČKA DEBATA KROZ PRIZMU ARGUMENTACIONIH SUBSTRUKTURA	
Jelena Vojinović-Kostić	125
POLITICAL DEBATE THROUGH THE PRISM OF ARGUMENTATION SUBSTRUCTURES	
Љубиша Митровић	127
СОЦИОЛОШКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ О БЕСЕДИ КАО СОЦИО-КУЛТУРНОМ ИНТЕРАКЦИЈСКОМ ФЕНОМЕНУ	
Ljubiša Mitrović	135
SOCIOLOGICAL REFLECTIONS ON ORATION AS A SOCIO-CULTURAL INTERACTIONAL PHENOMENON	
Недељко Богдановић	137
БЕСЕДА И ПРОПОВЕД КАО ОБЛИЦИ РЕПРЕСИВНОГ ГОВОРА	
Nedeljko Bogdanović	144
ORATION AND SERMON AS FORMS OF REPRESSIVE SPEECH	
Наташа Ђ. Трнавац Ћалдовић	145
НАГОВАРАЊЕ И УБЕЂИВАЊЕ: РЕТОРИЧКО ОБЛИКОТВОРНО НАЧЕЛО НАРАТИВНОГ ИДЕНТИТЕТА У ДЕЛУ ДУБРОВЧАНИНА ДУМ ИВАНА СТОЈАНОВИЋА (СТАРИНСКИ ПРОБЛЕМ ЖАНРА У ОБЗОРУ <i>НОВОГ ИСТОРИЗМА</i>)	
Nataša Đ. Trnavac Čaldović.....	160
CONVINCING AND PERSUASION: RHETORICAL FORMATIVE PRINCIPLE OF THE NARRATIVE IDENTITY IN WRITINGS OF DUM IVAN STOJANOVIĆ FROM DUBROVNIK (THE OLD-FASHIONED PROBLEM OF THE GENRE IN THE HORIZON OF THE NEW HISTORICISM)	
Милина Ивановић-Баришић	161
СВЕ ЈЕ У СТВАРИ ИГРА: О ЖАРГОНУ ИЗ ЕТНОЛОШКОГ УГЛА	
Milina Ivanović-Barišić.....	177
IN FACT EVERYTHING IS A GAME: ABOUT SLANG FROM AN ETHNOLOGICAL ANGLE	

Иванка Петрова.....	179
КУЛТУРАЛИЗИРАНЕ НА ПРОДУКТИ В ПРОЦЕСА НА МЕЖДУЛИЧНОСТНА КОМУНИКАЦИ	
Иванка Петрова.....	188
КУЛТУРАЛИЗОВАЊЕ ПРОИЗВОДА У ПРОЦЕСУ ИНТЕРПЕРСОНАЛНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	
Ivanka Petrova	189
IMPARTING OF CULTURAL CHARACTERISTICS OF PRODUCTS IN THE PROCESS OF INTERPERSONAL COMMUNICATION	
Душко Р. Кузовић, Недељко Стојнић.....	191
СЛОБОДА ГОВОРА У ВЕРНАКУЛАРНОЈ АРХИТЕКТУРИ ДАНАС: БАЛКАНСКО И МЕДИТЕРАНСКИ ИСКУСТВО	
Duško R. Kuzović, Nedeljko Stojnić.....	219
FREEDOM OF SPEECH OF VERNACULAR ARCHITECTURE TODAY: BALKAN'S AND MEDITERRANEAN EXPERIENCE	

СВЕ ЈЕ У СТВАРИ ИГРА: О ЖАРГОНУ ИЗ ЕТНОЛОШКОГ УГЛА

Апстракт. У последњих неколико деценија жаргон је постао незаобилазно средство изражавања у различитим ситуацијама – да се пренесе нека шифрована порука, као средство комуникације (претежно међу младима), као вид комуникације међу одређеним професијама и сл. С обзиром на то да је везан за одређене друштвене слојеве, жаргон на неки начин постаје и њихово идентитетско обележје. Својим тематским садржајем, узроцима настанка, али и тврдокорним опстајањем у друштву, жаргон подстиче на промишљања његовог места и значаја у друштву. Циљ рада је да укаже на значај жаргонске лексике за етнолошко-антрополошка проучавања.

Кључне речи: жаргон, неформалне групе, етнолошко-антрополошки аспект, Србија.

Жаргон је једна од тема којом су се етнологи (антрополози) ретко бавили, нарочито у новијем времену. Стога промишљања која се износе у овом раду имају за циљ да подсети на нека од ранијих истраживања предметне проблематике, као и да укажу на значај жаргона за етнолошко-антрополошка проучавања. Иако није био предмет значајније пажње етнолога (антрополога), жаргон, ипак, није у потпуности заобиђен као истраживачка тема.

Рад *Семантика жаргонских израза о жени* бави се виђењем жене у жаргонским изразима које је сакупио Драгослав Андић у *Речнику српског жаргона* (1976). Ауторка Драгана Антонијевић-Пајић покушала је да установи семантику, „односно опште значење и смисао жаргонских израза о жени”, а притом „полази од премисе да је жаргон знак једне посебне друштвене ситуације коју одређује свест њених учесника, при чему се та свест не мења оном истом брзином којом је она у стању да ствара и производи нова означајућа, пре него нова значења” (Антонијевић-Пајић 1985: 57).

У ранијим радовима не спомиње се жаргон, већ се говори о шатровачком језику или тајном језику занатлија. У омањем прилогу Ђорђе

Тешић је указао на шатровачки говор као начин тајног споразумевања. Прилог је објављен у *Гласнику Етнографског музеја* у Београду 1954. године.¹ Како аутор наводи,

често се дешава, међутим, да се тајно споразумевање назива „тајним језиком”, „шатровачким језиком” и сл. Уствари, под језиком се подразумева начин усменог или писменог изражавања једне заједнице са богатим речником и сопственом граматиком. Насупрот томе, ни шатровачки, ни било који други тајни говор нема своје граматике већ свој богатији или оскуднији речник прилагођава граматици оне средине у којој постоји. Поред тога, шатровачки начин споразумевања нема ни свих врста речи већ исто као и занатлијски тајни говор има само именице, придеве, глаголе и бројеве. Да и не говоримо о томе да је чак и део шатровачких речи позајмљен из других језика, па су те речи или промениле свој облик или своје значење (Тешић 1954: 216).

Неопходно је, међутим, нагласити да непостојање у већем обиму писаних трагова о овој тематици у етнолошким радовима не мора да значи да у народу није постојало тајно споразумевање – нарочито међу различитим социјалним и професионалним групама, већ да ранији истраживачи нису о њима остављали податке. Томе у прилог може да иде и чињеница да постоје подаци о гестовима који се такође могу сматрати врстом неспецифичног „језика” распрострањеног у народу. Гестови нису непознаница, јер се њима готово свако од нас користи у многим свакодневним приликама. О овој врсти „језичког исказивања” постоји обимна студија у едицији *Српског етнографског зборника* (в. Тројановић 1935).

Жаргон, својим тематским садржајем, узроцима настанка, али и тврдокорним опстајањем у друштву, нарочито међу младима, свакако заслужује да се уврсти међу предмете етнолошко-антрополошких проучавања. Јер, чињеница је да је не само жаргон код младих, који се могу сматрати његовим најактивнијим ствараоцима, већ жаргон уопште, бивајући (можда и неосетно) део свакодневице свих нас, постао, на својеврстан начин, показатељ процеса замене не само језика већ и културе ранијих генерација једном новом, универзалном културом која „брише” различитости. С обзиром на то да смо готово свакодневно сведоци нових културних појава, које су делом резултат глобалних процеса, свакако да је од значаја да се етнологзи (антрополози) укључују у проучавање савремених појава, па самим тим и урбане културе са којом су, условно речено, нове појаве углавном и повезане. Стога, да бисмо очували сведочанства једног времена, а жаргон то свакако јесте, неопходно га је, иако често „искаче” из језичких стандарда, систематски проучавати. Његовим сагледавањем, како тематски тако и кроз

¹ О тајним језицима видети и: Тројановић, Сима, 1925–1926, „Прилог тајним језицима”, стр. 222–226.

временско трајање, уједно се етнологи (антропологи) омогућава праћење промена у различитим сегментима друштва, а посебно у (језичкој) култури. Пажљивом посматрачу жаргонска лексика може указати не само на правце кретања различитих процеса у оквирима једне уже друштвене заједнице, већ и на пут развоја друштва посматрано глобално, о чему посебно говоре упливи „туђица” у свакодневни говор и понекад њихово претварање у жаргонску лексику. Сасвим је друго питање да ли је процес промена у језику у овом смислу добитак или губитак у идентитетском смислу.

* * *

Да бисмо могли да говоримо о жаргону и његовом утицају на друштво, неопходно је дефинисати предмет истраживања. *Жаргон* (*арго*, *сленг*, *шатровачки говор*) углавном се дефинише као говор одређене групе којим се она издваја од осталог дела заједнице.

а) *Арго* – „посебан говор људи неког одређеног занимања или одређене друштвене средине, нпр. зидарски, лончарски, шатровачки и други језик” (РСАНУ 1959: 59).

б) *Арго* – „француски термин за ’шатровачки говор’. [...] У почетку арго [је] значи[о] ’удружење скитница и пробисвета’, а од 17. в. односи се на говор просјака, скитница, лопова и свих оних који живе на маргини друштва. Они стварају посебан тајни језик, неразумљив за непућене. [...] Данас арго није само облик вулгарног језика, већ специфичан језик којим говоре одређене друштвене средине, класе, групе, професије тако да постоји и арго културних слојева друштва: уметника, ученика, студената”. Такође, „представља изобличавање речи одузимањем слогова или додавањем префикса или суфикса, и мењање њихових значења” (РКТ 2001: 49–50).

в) *Арго* – „говор одређене друштвене групе, професије, заната који је за друге неразумљив, жаргон, сленг: зидарски, војнички, студентски, рибарски” (РМС 2011: 41).

г) *Арго* – „првобитно је означавао говор маргинализованих група (затвореника, лопова, скитница), неку врсту тајног споразумевања који људи ван те групе не могу разумети” (Поповић 2007: 794).

Речник САНУ *жаргон* дефинише као: „говор представника једне одређене друштвене средине, професије, сталежа, покрајине, са доста специфичних речи и понекад мање разумљив за друге” (РСАНУ 1968: 296).

Готово идентично објашњењу дато је и у Речнику Матице српске: „а) „говор специјалне друштвене средине, професионалне групе са доста специфичних речи, обично мање разумљивих за друге, арго”; б) „некњижевни локални говор, шатровачки говор: ђачки” (2011: 350).

Речници књижевних термина дају нешто шире одређење појма:

1. „специфичан језик којим говоре људи истог сталежа, професије, друштвене групе, а који се разликује од општег говорног језика и разумљив је само онима који припадају дотичном сталежу, професији, групи. Речи се употребљавају у измењеном значењу и изобличавању; у правилу се жаргон очитује највећим делом само у вокабулару, много ређе у синтакси”; 2. „Искварен, неправилан и неразумљив говор” (РКТ 2001: 947);

или као:

„типичан језик одређене друштвене групе (професије, друштвеног слоја, субкултурних група) који разумеју само њени припадници, па може бити говора о *спортском, војничком, жаргону младих, шатровачком говору* и сл. Жаргон обилује стручним изразима, **кованицама, клишеима** и др., а уобичајено је да се промене испољавају само у оквиру лексике, ређе и синтаксе. Жаргон може подразумевати и искварени говор, па се сам термин понекад употребљава и пејоративно. [...] Жаргон претпоставља деформисање **књижевног језика**, преметање, одузимање или уметање слогова у речима и сл.” (Поповић 2007: 794).

У Речнику Матице српске постоје објашњења и за термине *сленг* и *шатровачки говор*:

Сленг – „арго, жаргон, шатровачки говор” (РМС 2011: 1215).

Шатровачки говор – 1. „Специфични говор, речи и изрази којим се служе шатровци, скитнице; специфични афективни начин изражавања уобичајен међу омладином; жаргон, сленг уопште”.

2. „Говор лончара, зидара и неких других занатлија, арго” (РМС 2011: 1500).

Стручњаци који су се бавили овом тематиком такође су понудили своја одређења жаргона која се не разликују умногоме од већ горе поменутих.

Драгослав Андрић, који је међу првима скренуо пажњу на потребу проучавања жаргона, сматра да су његове особине асоцијативност, тајновитост, двострука игра садржине и форме, иронија и сарказам, надреалистички спојеви, звучност, сликовност, контраст (1976: XIII–XV).

Ранко Бугарски, који се у свом вишедеценијском раду посветио, поред других тема, и проучавању жаргона, наводи:

Жаргон је језик у малом. Захваљујући неким својим специфичностима, а нарочито спонтаном начину настанка, неформалној природи и брзини којом се мења, он омогућује увиде у структуру и функционисање језика које би било теже остварити уколико би се истраживања ограничила на конвенционалније, стандардизоване језичке варијетете. [...] Жаргон је обележен специфичним језичким средствима, пре свега лексичким и фразеолошким, а изузетно и граматичким и фонолошким. Отуда је он слабо разумљив

другим говорницима истог језика, који га често негативно вреднују у подразумеваној опозицији према стандардном или књижевном језику (Бугарски 2003: 9).

Према мишљењу Ивана Клајна, „под жаргоном обично подразумевамо елитни, ексклузивни вокабулар неке струке или друштвеног слоја” (Клајн 1996: 79).

Боривоје Герзић жаргон посматра као

језик који се употребљава у свакодневној комуникацији. Он је живописан и сликовит и, по дефиницији, увек је алтернативни израз. У језик улази с разних страна, обично из затворених заједница (поткултура) какве чине ђаци, тинејџери и студенти, војници, рок музичари, наркомани, криминалци, припадници шоу-бизниса, уличне банде, скитнице, коцкари, занатлије, спортисти, хакери итд. Изражавање ослобођено готово свих норми, тајно споразумевање, спонтаност, шок, иновација и бунт против друштвених правила или језичких стандарда – основна су обележја жаргона” (Герзић 2012: 7).

Софија Милорадовић, која се подробније бавила музичким жаргоном омладинске популације, посматра га као

социјални дијалекат који настаје као резултат процеса социјалног раслојавања језика, а жаргонска лексика младе популације – као једне од друштвених група – бива саставни део свакодневне комуникације, па се по том основу може сматрати нечим укалупљеним, баналним или тривијалним. Но она је увек спонтана и иновативна, живописна и живахна, узнемирујућа и узбуђујућа, оштра и неподјармљива, бунтовна до шокантности. Тако, ова лексика у самој својој бити носи обележје двојности, које произилази колико из начина настајања и употребе овога *језика у малом* или *језика у језику*, толико и из феноменолошке природе саме младости (Милорадовић 2012: 15).

Према мишљењу Марије-Магдалене Косановић

[...] очигледно је да се жаргон карактерише специфичним системом људских вредности, другачијим идеалима и нормама понашања од оних које се сматрају општеприхваћеним, у мери да чине окосницу духовне културе. Другим речима, концепти културе у жаргону се понекад разликују од оних који су цивилизацијски прихваћени као „општекултурни” (Косановић 2008: 230).

* * *

У последњих неколико деценија у свакодневном говору повећава се употреба речи о којима стручњаци говоре као о специфичном језику, различито названим – *сленг*, *арго*, *жаргон* и сл.

Добро је познато, наиме, да се реч жаргон употребљава у различитим значењима, ширим и ужим, те да није унапред јасно на коју се врсту – или врсте – језичких варијетета или говорних обележја њоме заправо упућује у нашем језику, а слично је и са одговарајућим терминима у другим језицима. Широко говорећи, жаргоном се може назвати сваки неформални и претежно говорни варијетет неког језика који служи за идентификацију и комуникацију унутар неке друштвено одређене групе – по професији, социјалном статусу, узрасту и слично – чије чланове повезује заједнички интерес или начин живота, а која уз то може бити и територијално омеђена. Жаргон је обележен специфичним језичким средствима [...] (Бугарски 2003: 9).

Жаргон је, почев од релативно скорашњег времена, постао, понекад и неприметно, део садржаја говорног језика у свакодневној комуникацији припадника готово свих генерација становника. Појава жаргона у суштини значи да се у друштву створио одговарајући друштвени амбијент који је погодан за различите врсте културних преузимања. Свакако да у процесу друштвено-економских и културних турбуленција значајно место заузимају трансформације и „поједностављивања” која се догађају у језику као једном од најважнијих стојера идентитета народа. Промене у језику условљене су потребама одређене, мање или веће, групе која их иницира, али по потреби и ствара. Свакако да није случајност да се на нашим просторима жаргонска лексика у повећаном обиму појављује и користи почев од средине 20. века, јер је то време дубинских промена у целокупном друштву, чиме се стварао и повољан амбијент за прихватање различитих иновација које су у бити мењале како навике људи тако и њихов однос према прошлости. У корпусу различитих утицаја посебно место припада тзв. масовним медијима, чији је утицај у протеклим деценијама константно растао, тако да су временом постали значајан чинилац обликовања свакодневице људи, па самим тим и њихових животних навика.

Интензиван развој средстава масовне комуникације у другој половини прошлог века, пре свега – велики утицај телевизијског медија, учинио је да део жаргонске лексике, онај који се налази у *пресеку скупова* жаргонских лексикона појединих социјалних група, постане познат, чак близак, многим носиоцима књижевног језика, па и оним образованим, док у много знатнијој мери бива укључен у лексички фонд разговорног језика (уз промену експресивне нијансе). С друге стране, у последњој деценији прошлог века уочен је знатнији продор жаргона у медије, али и у уметничку, преваходно постомодернистичку литературу (Милорадовић 2012: 24).

Значајно преобликована друштвена реалност постала је погодно тло за језичке промене, као и све већу употребу туђица у језику, преобликовање многих речи из стандардног српског језика, али и појаве нових, прилагођених тренутним потребама – појединцу, групи, појави

и сл. Могло би се рећи да повећавањем слобода које појединац добија почињу и видљивија „поигравања” с језиком. Већ је напоменуто да су тајни језици у прошлости имали претежно еснафске карактеристике, међутим, временом ова врста говора постаје обележје претежно млађе генерације, али треба нагласити да од употребе жаргонске лексике ни су имуни ни одрасли. Ако пођемо од чињенице да у овом стварању највише учествују млади, онда бива јасније зашто је она спонтана, иновативна, живописна, неподјармљива, бунтовна – усклађена је са младошћу која је претежно исто таква, па се може рећи да жаргон на специфичан начин одсликава друштвену реалност српског друштва друге половине 20. века. Јер, језичка култура представља огледало друштва – у њему јесте записана колективна прошлост и искуство народа, али исто тако језик „усисава” у себе разне утицаје (случајне или намерне), па самим тиме одражава, поред културног континуитета, и културни дисконтинуитет у сопственом развоју, па и самом друштву шире посматрано.

* * *

У неколико наврата је већ напоменуто да су одређене промене у свим сферама друштва предуслов и оних промена које се тичу језика – губљења једних и појављивања других речи, сходно тренутку и потребама колектива, али и појединаца. Већ у првим деценијама по окончању сукоба у Другом светском рату дошло је до наглих и убрзаних промена у друштву, пре свега као резултат започете свеопште модернизације. Потреба брзог преласка с аграрне на индустријску производњу подстакла је масовне миграције претежно из руралних (сеоских) средина према урбаним центрима. Различитим

уредбама, законима и сличним мерама повучена је радна снага са села према градовима, у којима је индустрија углавном и била сконцентрисана. Тако су се путеви сеоба сада усмерили не према плодним долинама, као у ранијим периодима, већ према градским центрима чијим је индустријама била неопходна радна снага (Ивановић-Баришић 2007: 377).

Истовремено са започетом индустријализацијом започиње и масовније образовање подмлатка, што додатно подстиче миграције, али сада младих, који се после школовања најчешће и не враћају у места из којих су кренули. Поред сталног пресељавања радно способног становништва, због запошљавања у индустрији и различитим услужним делатностима, као и пресељавања младих због образовања, другу половину 20. века обележиле су и тзв. дневне миграције, које су додатно утицале на губљење наслеђене традиције, али и стварање нове (в. Ивановић-Баришић 2005: 439–442). Средњошколци и студенти су због своје бројности свакако утицали на промене у свакодневном животу,

што је све додатно деловало и на преобликовање постојећих или, пак, формирање нових *културних слика (представа)* појединца, а временом и колектива. Дакле, појачане миграције значајно су утицале да се почне мењати културни образац који се заснивао на традиционалним вредностима и традиционалној организацији живота, где је сваки појединац знао своје место и улогу. Свакако да је процес друштвено-економске модернизације, па самим тиме и културне трансформације, убрзао преобликовање културног идентитета заједнице.

Покренуте друштвене промене, узроковане глобалним процеси-ма, пре свега процесима индустријализације и урбанизације, у значајној мери су утицале на промену схватања и односа према стварности, а углавном су биле засноване на модернизацији друштвене заједнице, при чему није заобиђен ниједан сегмент друштвеног живота – целокупна материјална и духовна сфера појединца и његово окружење (Милорадовић 2012: 31–32).

Традиција јесте обележје дугог трајања појава у духовној, социјалној и материјалној сфери стварања, а на овим просторима одржава се, у зависности од краја, у краћем или дужем временском периоду и после Другог светског рата. Међутим, она ипак није успела да се значајније одупре и у значајнијем обиму преживи послератну обнову Југославије. Један од разлога је свакако и тежња послератних власти да сви слојеви становништва из различитих средина узму учешћа у најразличитијим културним активностима од значаја за заједницу, и на тај начин учествују у стварању културних вредности које ће задовољити потребе знатно ширег круга корисника. У томе је свакако значајног удела имала и омладинска популација, као важан сегмент тадашњег социјалистичког и каснијег постсоцијалистичког друштва. У креирању друштвене стварности млади су добили могућност да самосталније одлучују, па донекле и осмишљавају, своје потребе, а за шта су постојале бројне могућности – од различитих музичких фестивала и смотри, до филмских и позоришних фестивала и сл. (в. Лукић Крстановић 2003). Истовремено, млади, који су се све више укључивали у трендове тзв. потрошачког друштва, добили су могућност проширивања сопствених животних избора, када појединац престаје да буде ограничен обичајним нормама и прописима и, у ствари, добија могућност да одлучи *ко ће он заправо бити* (Ивановић-Баришић 2005: 443).

У новим околностима јавила се потреба и за нешто другачијим начином вербалне интеракције, која ће, када је реч о појединцу из омладинске популације, недвосмислено околини показати *ко је он заправо* (Милорадовић 2012: 33). Слобода појединчевог избора, посматрана из садашње перспективе, указује да промене које су се у друштву догађале јесу заправо представљале уклапања у процесе промовисане глобалном културом, која спутава различитости и тежи стварању једне универзалне културе прихваћене на глобалном нивоу. Поред осталог,

промене су уочљиве и у начину комуникације, превасходно младих, а резултат нових тенденција је појава жаргонске лексике којом се ова популација користи и која доживљава узлет.

Истраживања обављана на простору околине Београда на тему одевања, као и календарских празника и обичаја, показала су да је процес замене традиционалног наслеђа садржајима које нуди глобална култура значајно одмакао. Један од разлога за овакво стање проналази се и у чињеници да је ова култура осмишљена да буде лако прихватљива, а да њени садржаји задовоље далеко већи број корисника у поређењу са садржајима од којих је у значајној мери зависио опстанак раније (традиционалне) заједнице, и у којима забава и опуштање нису имали примарни значај, већ су за то постојале одређене прилике и одређени периоди године. Такође је важно истаћи да глобалну културу значајним делом промовишу средства масовне комуникације (штампа, радио, телевизија и интернет технологија, а у новије време и мобилна телефонија), која су, на основу своје скоро свеопште технолошке и садржинске доступности, и све масовније прихваћени. У том смислу, већ шездесете године прошлог века можемо посматрати и као време појављивања, поред осталог, и различитих облика популарне културе (музика, филм, фестивали, културне смотре и сл.), који су били непознати у традиционалном друштвеном миљеу, чиме су на неки начин створени и предуслови за повећану употребу жаргонске лексике. Дакле, са масовном културом у наш културни миље долази и *нови језик* – повећано коришћење страних речи и стварање специфичних жаргона. Познато је да је „језик је жив организам који се стално мења, а жаргон, или сленг – један [је] од његових најнесталнијих облика – готово је неухватљив део људске комуникације” (Герзић 2012: 7).

* * *

Према резултатима ранијих истраживања, грађи сакупљеној у речницима о жаргону, а донекле и према личним сазнањима, пажња учесника у стварању жаргона, као и оних који се њиме користе, најчешће је усмерена на особе женског пола, затим чуваре реда, припаднике појединих мањина, пре свега Рома (у жаргону, готово су увек Цигани) или мањинских агрупе, попут припаднике ЛГБТ и наркоманске популације. Жаргон тематски покрива и појмове који се односе на мушкарце, новац, пријатељство, мушко–женске односе и др. Чини се да жаргон није превише толерантан према одређеним групама и појавама, односно према различитости. Такође је уочљиво да жаргон не толерише превише ни одређене вредносне системе – уочљив је бунт деце према очевима, на пример. Жаргон је у неку руку постао начин указивања на „грешке” у систему, али је истовремено и начин унижавања одређених друштвених појава и њихових носилаца – наркоманије, проституције, полтронства и др. У њему се препознаје другачија исти-

на, која није у складу с прихваћеним друштвеним нормама. Могло би се рећи да се жаргоном његови ствараоци подсмевају свету или свом ближем/даљем окружењу, али, чини се, без жеље, но и без моћи да тај исти свет или одређене појаве у њему промене у своју корист.

Вероватно да је један од мотива за настајање жаргона, његово одржавање али и константно мењање, настојање да се његови ствараоци разликују од других у друштву, па жаргон користе као вид препознатљивости. Иако се жаргонима не може оспорити одређена доза креативности, у њима су много чешће елементи вулгарности, ругања, ниподаштавања... Чини се да се код корисника жаргона појачава осећај сигурности, владања одређеним ситуацијама, али и осећај већег прихватања околине, што је припадницима млађе популације потребно да би потврдили свој друштвен статус.

Једна од битних карактеристика жаргона, на коју су и истраживачи у својим радовима указивали, јесте његова неконстантност односно подложност мењању, тј. његова прилагодљивост променама. Својим опстајањем жаргон сведочи да упорно прати друштвене промене и да „уме да препозна” све аномалије тих промена, „преображавајући” их у своју корист кроз специфичну игру речи и израза. Иако релативно брзо застарева, јер је друштво у константним променама, подједнако се брзо и обнавља. Проучавање жаргонске лексике значи праћење различитих промена, али и сазнања о друштву, групи или појединцу који су предмет е лексике, а што је од значаја не само за лингвистику, већ и за друге науке, па и за етнологију/антропологију.

Како је већ наглашено, под термином *жаргон* најчешће се разумева нестандардни језик групе људи обједињених по узрасту или по делатности којом се баве, социјалном статусу, или по заједничким интересовањима, неком хобију... Жаргон је повезан са усменом комуникацијом, осим када је у питању компјутерски жаргон или коришћење СМС порука којима се преноси, нарочито у комуникацији међу младима. У том смислу жаргонизми се могу посматрати као врста маркера одређене социјалне ситуације у датом временском интервалу, јер носиоци жаргона у оквиру заједничке слике света стварају своју властиту слику.

У овој прилици, осврнућу се на илустративни пример жаргонске лексике која се тиче одеће и одевања. Одећа је у прошлости била не само опрема за покривање и заштиту тела, и тиме одраз друштвено-економских и културних прилика једног времена, већ и израз друштвене осећајности и, стога, неизоставни део људског, народног стваралаштва, медиј исказивања духовности. То се постизало различитим техникама „сликања” (ткање, вез, плетење и сл.) типичних фигуралних мотива и орнамената, као израза пре колективних него индивидуалних естетских потреба. Стога је занимљиво погледати како се и жаргонско стварање, као вид незаобилазне усмене комуникације међу младима у другој половини 20. века, испољавало у инспиративанј области одевања

уопште, односно означавања појединих одевних комада. У примеру који следи види се на који начин омладински жаргон препознаје одећу:

„међу називима код омладине популарних врста обуће и одеће нижу се *гумиџонке, тракторке, шимике, патике, тениске, балетанке, јапанке, апостолке, адидаске, старке, најке, мартинке, каубојке, рошке* (ролери)..., од којих многе добро иду уз *ролку, хавајку* или какву другу *шујку* (кошуљу), *тренерку, ветровку, вијетнамку, рокерку, спитфајерку, трегерке, траперке, фармерке, левиске, дизелке*. За комплетирање 'имица' служе *ленонке* или *рејбанке*, а ту су негде и *најлонке, хулахопке, минималке* итд.”, придружује им се *знојка* (чарапа), а „ради прикривања идентитета преко главе се навлаче *лоповка* и *фантомка*”. Ту су и други одевни предмети, као што је *минић*. „Као додатак сјајно нађеним *улетушама* (мокасине) ту скоро смо добили у виду модног крика [...] и *цепуше* (панталоне са великим нашивеним џеповима). Ова последња креација лепо говори о економичности и ефикасности жаргона: како би се овај одевни предмет и могао друкчије назвати?” У жаргону *чарапан* је сељак (лопов) иако има у основи назива чарапу. Поред поменутих, ту су и „*гојзерице, спринтерице, штагерице, бродарице, рибокице; пумпарице, шанерице, траперице, фармерице...*”, али и *трегерашица* (*поткошуља*; пластична кеса са трегерима), *кошуљишка, џемперишка, капутишка, ципелишка* (Бугарски 2003: 50, 51, 53, 57, 68, 75).

Примери које је Р. Бугарски у својој студији о жаргону наводи о одећи, те они који ће, у прилогу, бити представљени као извод из Герзићевог *Речника српског жаргона*, указују на одређени тренутак друштвеног развоја и промене које су оставиле свог трага у жаргонској лексици. Наиме, напред поменути називи одеће углавном указују на њено страно порекло, тј. на импорт одеће, јер поменуте предмете традиционално одевање није познавало. Дакле, представљени су одевни предмети који промовишу тржишну привреду, потрошачко друштво, урбану и популарну културу, односно све оно што је својствено модерном начину живота, укључујући нове спортове, јер је доста термина повезано са спортском обућом, али и са модом, као и другим областима живота (које нису предмет овог истраживања), што опет, са своје стране, указује на готово потпуни преображај културе одевања, али и других области живота у протеклим деценијама.

На почетку рада је напоменуто да су жаргону претходили тајни језици.

Са њима га повезује чињеница да је намењен за споразумевање одређене групе људи, са тежњом да га они изван те групе не разумеју. Тајни језици су измишљени језици – вештачке творевине. Они су некада настајали у оквиру одређеног еснафа са циљем „тајног” споразумевања међу припадницима те групације, неразумљивог онима изван те групације. Касније тајни језици постају идиом којим припадници неке друштвене групе међусобно комуницирају.

Тај идиом постаје њихово средство идентификације и они настоје да неупућенима, тј. онима који тој друштвеној групи не припадају, тај вид комуникације буде нејасан и непознат, тј. неразумљив (Марковић 2016: 69).

На појаву жаргона и његово опстајање утицали су бројни фактори, па је он у садашњем времену једно од сведочанстава преплитања култура које су у прошлости имале утицај на српско друштво у целини. У том смислу, један исечак жаргонске лексике, представљен у овом раду, предочава „слику Србије која жури да се прикључи европским и светским токовима” (Бугарски 2003: 87), обележеним између осталог и доминацијом енглеског језика. Да ли је оваква језичка пракса оправдана или не, сасвим је друго питање, које за сада остаје без одговора!

Прилог:

издвојени жаргонизми који се односе на одевање у ширем смислу
преузети из: Borivoj Gerzić. *Rečnik srpskog žargona*
(i žargonu srodnih reči i izraza)

боди(ћ) - женски доњи одевни предмет, мајица и гаћице у једном комаду.

боксерица - врста кожне јакне.

боксерице - мушке гаће налик онима које носе боксери.

бубрегаре - обичне беле гаће које покривају целу задњицу. У истом значењу: **учкуруше**.

бушбетонке - женске ципеле с високом и врло танком штиклком.

цвикери - наочари.

цигарет-панталоне - панталоне с уским ногавицама. У истом значењу:

фрулице, фрула панталоне.

ципе – скраћ. од **ципеле**.

ципелишка - ципела.

цивилана - магацин у коме се држе цивилна одеда.

цивилка - цивилно одело.

цице - наочари.

чале - наочари.

чикаго булс - модел женских гаћица налик па шортс.

чирокана, чироки - панкерска фризура с косом подигнутом увис, налик крести, а са стране, изнад ушију, ошишано.

чизмаци - чизме.

ћороскопи - наочари с великом диоптријом.

диканке - шими-ципеле, ципеле зашиљеног врха.

дизелке - фармерке „дизел” или сличне њима.

допичњак - врло кратка мини-сукња.

дресиран - добро одевен, дотеран.

дрешке - одећа.

дроње - одећа, гардероба.

дућан - шлиц.

дукс(ер)(ица) - дукс-мајица, комотна памучна мајица с дугим рукавима.

дурбини - наочари.

џајкана - фризура попут оне Драгана Џајића, некадашњег фудбалера. У истом значењу: **сарма**.

џамица - пицама. У истом значењу: **џамка**, **пица**, **пиџмица**.

џемпериска - (леп) џемпер.

џепуше - модерне панталоне с великим нашивеним џеповима. У истом значењу: **урбанке**.

џесика плаво - плави дуксеви и тренерке омиљене међу хомо популацијом.

џокејке - врста мушких гаћа.

џопке - обућа.

џорданке - спортске патике „џордан” брэнда „Најк”.

ђозле, џозлуци - наочари.

ђубретарац - краћи капут с капуљачом и посебним копчама.

ђуше – скр. минђуше.

ерке - модел спортских патика „Ер Најк”.

еркондишн - рупа на чарапи. У истом значењу: **вентилација**.

фарке - фармерке. У истом значењу: **фарменке**, **фармоси**, **менке**.

фасада - спољни изглед, лице; одећа, гардероба. У истом значењу: **шминка**

фруле, фрулице - панталоне с уским ногавицама. У истом значењу: **фрула панталоне**, **цигарет-панталоне**.

фудбалерка - мушка ђилкошка фризура: позади дуго, напред кратко.

фурка - одећа; стил живота.

гилиптерка - бела мушка поткошуља без рукава.

гиљаре - ципеле.

гујаре - мушке ципеле од имитације змијске коже.

гиље(зе) - ципеле. У истом значењу: **ципе(лишке)**, **гиљаре**, **гиљке**, **гуљарке**, **пеле**, **сузе**.

гуљарке - ципеле.

гумиђонке - ципеле са гуменим ђоном.

гуштерача - војничка торбица.

јаша - кратка јакна.

јашарка - фризура попут оне фолк певача Јашара Ахмедовског.

каиш - баш кратака мини-сукња. У истом значењу: **минић**, **доминџос**.

кајла - масиван златан ланац

капиџонка - капа.

картонке - плитке ципеле танког ђона. У истом значењу: **кабрио(лет)**.

корнети - врста фризури, шиљци направљени од натапираних праменова косе који су улепљени лаком.

коровка - фризура дуге косе обично назад везане у реп, док је остатак главе обријан.

косијана - дуга коса. У истом значењу: **грива**.

кошуљишка - кошуља. У истом значењу: **суља, сујка, суљако**.

кожа - одећа, гардероба, одело. У истом значењу: **перје, крпице**.

кожиран - лепо обучен, дотеран. У истом значењу: **скоцкан, пицнут, намонтиран**.

кожирати се - облачити се лепо. У истом значењу: **скоцкати се, пицнути се, намонтирати се**.

кожњак - кожна јакна, кожни капут.

краваташ - мушкарац у оделу и с краватом.

креста - врста панкерске фризури, скраћена чирокана.

крпице - одећа, гардероба. У истом значењу: **перје, кожа**.

кубанке - ципеле са засеченом, косом штиклом.

кућњак - кућни огртач.

куртонка - јакна од синтетике или гуме, тесна мајица.

куртонке - танке и тесне гумене рукавице, кратке и врло танке, памучне, мушке чарапе.

ленонке - наочаре округлог облика као што је носио Џон Ленон.

минић - мини сукња. У истом значењу: **мињак, каиш, доминџос**.

минималке - мини женске/мушке гаћице.

мињак - мини сукња. У истом значењу: **минић, каиш, доминџос**

надалке - спор. гаће које се увлаче у задњицу, или такав шортс.

најлонке - најлон чарапе.

наочарац, наочарка - особа која носи наочари. У истом значењу: **џвикераш(ица)**.

наопачкет - качкет који се носи наопачке.

напичак - врло кратка мини сукња. У истом значењу: **доминџос, каиш**.

нуларица - фризура обријане главе.

оструган - ошишан до главе.

отурпијан - ошишан до главе.

пачји кљун - четвртасти врх ципеле.

падавичар - особа са дугом косом.

пантале, пантоле, пантишке, пантоси - панталоне. У истом значењу: **лоне**.

педеруша, педер-џегер - мушка торбица.

пеле - скр. ципеле.

петстокеџ - фармерке „левис 501”.

пиџа - скр. млад. пиџама. У истом значењу: **џамица, џамка, пиџамица**.

пивска дна - наочари велике диоптрије.

пластиканери - пластичне наочари за сунце. У истом значењу: **уличарке**.

платформе - ципеле са врло дебелим ђоном.

потенцијалке - кич мушке ципеле. У истом значењу: **кабрио**.

пршута - кравата. У истом значењу: **палачинка**.

пртља (скраћ. од пртљаг) - гардероба.

птичанке - женске ципеле с високим коцкастим потпетицама.

пумпарице (широке панталоне са суженим ногавицама).

радованка - фризура попут оне коју је имао политичар Радован Караџић.

слип(ерке) - мушке гаћице припијене уз тело.

сомотарке, сомотњаци, сомотњаковићи - сомотске панталоне.

струјни удар - особа изразито коврџаве косе.

шлихтаре - гаће које се увлаче у задњицу.

шоферка - врста кожне јакне, бела мушка поткошуља без рукава.

шпицоке - ципеле са уским врхом.

штиклаје - штикле.

штуле - веома високе штикле.

табач жена - бела мушка поткошуља без рукава. (асоц. поткошуља омиљена међу мушкарцима који цео дан проводе у кући у доњем вешу, чекајући да се озлоједе и претуку супругу).

тајсонка - фризура коју имају амерички маринци и боксер Мајк Тајсон – изнад ушију кратко подшишано, на темену мало косе.

талијанка - фризура из осамдесетих година 20. века, са шишкама преко чела, без зулуфа. У истом значењу: **италијанка**.

тамњак - тамно одело.

танге - врста гаћица.

ташка - ташна.

тениске - патике за тенис.

тојота корола - модел женских гаћица, високо подигнуте на куковима.

торбак - торба.

трегерашица, трегеруша - бела мушка поткошуља без рукава. У истом значењу: **гилиптерка, силедијка, шоферка, табач жена**.

треша - тренерка. У истом значењу: **тренца**.

вегетација - коса.

зека - једноделни одевни комплет за бебе.

земунка - врста фризури (позади коса средње дужине, са стране избријано).

зимњак - зимски капут.

знојка - чарапа.

зурка, зуријана - фризура.

Литература

Андрић, Драгослав. 1976. *Двосмерни речник српског жаргона*. Београд: Београдски истраживачко-графички завод.

Антонијевић-Пајић, Драгана. „Семантика жаргонских израза о жени”. *Етнолошке свеске* (VI): 57–60.

- Бугарски 2003: Ranko Bugarski. *Žargon: lingvistička studija*. Biblioteka: XX vek. Beograd: Krug.
- Герзић 2012: Borivoj Gerzić. *Rečnik srpskog žargona (i žargonu srodnih reči i izraza)*. Beograd: Caligraph.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2005. „Дневне миграције и њихов утицај на сеоску свакодневицу”. Зборник радова: *Србија и савремени процеси у Европи и свету*. Београд: Географски факултет и др., 439–442.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2007. „Утицај миграција на промене у култури”. Зборник радова: *Србија и Република Српска у регионалним и глобалним процесима*. Београд: Географски факултет – Бања Лука: Природноматематички факултет, 373–380.
- Клајн, Иван 1996: „Сленг”. У: *Српски језик на крају века*. Београд: Институт за српски језик САНУ – Службени гласник, 79–81.
- Косановић, Марија-Магдалена. 2008. „Лингвокултуролошки поглед на словенске жаргоне”. *Славистика*, 12: 229–234.
- Лукић Крстановић, Мирослава. 2010. *Спектакли XX века. Музика и моћ*. Посебна издања (72) Београд: Етнографски институт САНУ.
- Марковић, Јордана. 2016. „Мултикултуралност у жаргонизмима”. *Исходишта* (2): 69–81.
- Милорадовић, Софија. 2012. *Музички жаргон младих и младежњий музикалњий сленг : компаративни поглед*. Посебна издања (76). Београд: Етнографски институт САНУ.
- Поповић 2007: Тања Поповић. *Rečnik književnih termina*. Beograd: Logos Art.
- PKT 2001: *Rečnik književnih termina*. [2] Fototipsko izdanje. Ur. Dragiša Živković. Banja Luka: Romanov.
- РМС 2011: *Речник српског језика*. Нови Сад: Матица српска.
- РСАНУ 1959: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САН*, Књига I. Београд: Институт за српскохрватски језик.
- РСАНУ 1968: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САН*, Књига V. Београд: Институт за српскохрватски језик.
- Тешић, Борђе. 1954. „Прилог проучавању шатровачког говора”. *Гласник Етнографског музеја у Београду* (XVII): 216–220.
- Тројановић, Сима. 1925–1926. „Прилог тајним језицима”. *Јужнословенски филолог* (V): 222–226.
- Тројановић, Сима. 1935. *Психофизичко истраживање српског народа поглавито без речи*. Српски етнографски зборник: Живот и обичаји народни (22). Београд: Српска краљевска академија.

Milina Ivanović-Barišić

Ethnographical Institute, SASA, Belgrade

**IN FACT EVERYTHING IS A GAME:
ABOUT SLANG FROM AN ETHNOLOGICAL ANGLE**

Abstract. In the last few decades slang has become an indispensable means of expression in different situations. It served to convey some encrypted message, as a medium of communication (mostly among young people), as a form of communication among certain professions etc. Slang is tied to certain social layers, and so, in some way it becomes their identity trait. Whit their thematic contents, causes of occurrence, but also by stubborn existence in society, slang encourages reflection on its place and importance in society. The aim of the paper is to point out the importance of slang`s lexicon for ethnological and anthropological studies.

Keywords: slang, informal groups, anthropological-ethnological angle, Serbia.